

اولسن بو کو / Book Review

فولیتیک دان فرجواغن مشارکة اسلام دسلاتن تھایلند 1902-2002

فنونلیس : أحمد عمر چافاکیا (Ph.D).

فنونریت : یونیرسیٹی کبغسان ملیسیا، باغی 2002. دچیتق اولیہ فرجیتقکن وطن سنڈیرین برحد، 26، جالن داود، کمفوغ بارو، 50300، کوالالمفور، ملیسیا. نمبر ISBN 967-942-565-7.

فغولس : محمد لازم لاوی*

محمد قاری بن یوسف چھیء هیغ**

بو کو یغ دحاصلکن اولیہ احمد عمر چافاکیا این مروفاکن بو کو سجاره لغکف یغ ممیچاراکن تنتغ فولیتیک دان فرجواغن مشارکة ملایو اسلام دسلاتن تھایلند. بو کو این دتولیس دغن ایجان جاولی، سائیس سدر مان، کرتسن بر او کوران B5، مغندوغي ستبل 319 موک سورت، لغکف دغن جدوال ۲ دان راجه ۲، کمر ۲ یغ برسجاره، بیلبو کرافی یغ جلس دان دأخیری دغن ایندیکس باکی مودمکن اونتوق روجوعکن دان سباکیث.

بو کو این دحاصلکن اداله برتجوان ملیهت داسر دان تیندقکن فولیتیک کراجان تھای تر مادف مشارکة ملایو اسلام دسلاتن تھایلند دان باکیمان ریاکسی سرت سیکف فرجواغن مریک تر مادف فولیتیک ایت یغ برلاکو سحق 1902-2002. تومفوان دالم بو کو این دبریکن کفدالیم ولایه سلاتن تھای؛ فتتانی، جالا، ناراتیوات، ستول دان سوغکلا یغ دکنالی سباکی ولایه سمفادن سلاتن تھای. لیم ولایه این ممفویای کدودوقکن دان لاتر بلاکغ سجاره، اکام، بغسا دان بودایا تر سنڈیری، برییدا درفد ولایه ۲ لاین دنکارا تھای.

دالم ممیچاگکن تنتغ فولیتیک دان فرجواغن مشارکة ملایو سلاتن تھای، أحمد عمر سلاکو فنونلیس بو کو این ممبهاکیکن کفدا لافن باب دان دسوسون سچارا ترا تور دان برکسینمبوغن. برمولا دغن لاتر بلاکغ سجاره مشارکة اسلام دسلاتن دان یغ منجادی تومفوان خصوص دالم کاجینث اداله فریستیوا فنو کران کراجان ملایو فطانی کتاغن کراجان سیام فدا 1902. دایکوتی کمدینث فریستیوا دمی فریستیوا سهیغکاله کرمان وان محمد نور ماتھا ممکغ جواتن سفیکر فرلیمن. مغنأی سلاتن تھای، فنونلیس دغن جلس میپاتکن، کاواسن جغرافیث ترلتق دسمننجوغ تانه ملایو دان دکنالی دالم سجاره سباکی سمننجوغ مس اتو دالم بهاس تھای دسبوت سباکی "لایم تهوغ". دکاواسن این

* دکتور فلسفه دالم جوروسن سائیس کمشارکتن دان کمدونن، فنشارح فروکریم سرجان فجاجین اسلام، جباتن سجاره دان تمدون اسلام، مرغکف دیکن فوست فجاجین سسوازه، یونیرسیٹی اسلام جالا.

** فلاجر فروکریم سرجان فجاجین اسلام، جباتن سجاره دان تمدون اسلام، یونیرسیٹی اسلام جالا.

ত্রদাফত বেরাফ নকরি য়ে তরকনল ফদা সোত কতিক ডমোলু সফরত তমরলিগকা য়ে কিনি ডকনালি সবাكي ناكورن سري تمارات، سغكورا دان فطاني. ممدغكن كدودوقكن تيكن نكري اين ستراتيكيتي، مك ستيف ديناسي كراجان تهاي ممبري فرماتين سريوس دالم اوسها منعلوقين. كراجان سو كهوتاي برجاي منعلوقكي نكري تمبرليغكا، كراجان ايوديا برجاي منعلوقكي سغكورا، دان كراجان چكري ديناسي بغيرق برجاي منعلوقكي فطاني. دغن ايت، سلاتن تهاي سچارا كسلورو منن منجادي بومي تملوقكن كراجان تهاي.

باكيमानفون، فنوليس دغن يقين منجلسكن، نكري تمبرليغكا دان سغكورا تله دتلوق كراجان تهاي فدا ماس يغ اكن لام سبلوم فطاني منريما نصيب يغ سام. اوليه سبب ماس يغ بكيينو لام براللو، مك فندودوق دوا نكري اين تيدق لاكي منداتغن مساله كفدا كراجان تهاي. يغ منجادي مساله ايله نكري فطاني، اين كران فندودوق ماجوريي اسلام. دسفيغ ايت، سچاره منجاتكن فطاني سباكي سبواه نكري كسلطانن ملايو يغ بردولة ليه داري ليم ابد. اوليه ايت، فندودوق فطاني تروس باغون مننتغ اوسها كراجان تهاي اونتوق مغلكن كواس كاتسن. كادان اينله يغ ميبين برلاكو كومفليك فوليتيك دومي سلاتن تهاي. كريسيس اين برلاكو فدا سفنجغ فمرينتامن ديناسي چكري، يات سحق راما I سهيغكاله راما IX. تيندقكن بر كسن يغ ميباوا فرأوبهن فوليتيك دسلاتن تله دلاكو كن اوليه راج چولا لوغكورن اتو راما V. بكيندا منرفكن سيستيم فنتدبيران بارو يغ دكنالي سباكي "تهيسافهيبان". دغن ترلقسناث سيستيم اين، مك كواس راج ملايو فطاني يغ ترديري درفد توجه نكري؛ فستاني، نوغچيق، ياريغ، سايبوري (تلوبن)، راغيء، جالا دان رامن دافت دلوجوتكن. والوفون سهاكين مريك چوبا بغيرق مننتغ تيندقكن كراجان تهاي، مريك تيدق برجاي، ماهن تله دتغكف دان دفنچاراكن.

ستروسن، فنوليس تله منجلسكن بهوا فوليتيك تهاي مغالمي فرأوبهن ستله ترجادين رمفاسن كواس فد 1932. درفد مونر كي مطلق كفد مونر كي برفلماكان، فر كمبغن اين ميباوا كفد فيليهنراي فرتام 1933. مشاركة اسلام دسلاتن كچوالي ستول مريك ماسيه براس اسبيغ دغن فوليتيك تهاي. ميبين چالون بوذا مناغلي فيليهنراي دولايه فستاني، جالا دان ناراتيوات. ولايه ستول منجادي كاواسن توغكل دمناغلي اوله چالون مسلم، توي بن عبد الله (فهرايا سامنتارة بورين). بليو ممفرچواغكن اونتوق كفنتيغن مشاركة اسلام برداسر كن فرلمباكان نكارا. دغن ايتو اوندغ 2 اسلام يغ فرتام مغناي كلوارك دان فوساك دلولو سكن. دان جواتن قاضي يغ دنامكن دالم بهاس تهاي باكي داتو يوتيتهم دبتوق.

والو باكيमानفون، فنوليس دغن يقين منجلسكن بهوا كدودوقكن فوليتيك دسلاتن سنتياس برأوبه، يغ كادغ 2 كادان منجادي ردا دان كادغ 2 كادان تروس تكغ. مغناي كتكاغن فوليتيك دسلاتن تهاي برلاكو اداله افيل كراجان تيدق منومي تونتوتن مشاركة اسلام يغ دبوات ملاوي اهلي جواتنكواس اسلام ولايه. انتارا تونتوتن يغ فوفولر دان منونجول ايله تونتوتن توجه فركارا يغ دكمو كاكن اوليه حاج سولوغ بن عبدالقادر، كتوا جواتنكواس اسلام ولايه فستاني، تتافي تونتوتن ايت دتولق اوليه كراجان تهاي. حاج سولوغ بر كرق دان برتيندق مغومفول تندا تاغن رعية فستاني كاتس

সুরত ও অকিল মের মকন কোস কফদ তগকো মমুদ মুহী الدین اونتوق ব্রোনদিগ দগন ফیهق কراجান ফوست দিগকোক. কনিক ফোগونتن তন্দাতাগন দجالنকন, حاج سولوغ دان بېراف اورغ برسمان دتغكف دان دفنچاراكن آتس تودو من سباكي فمبروننتق. ستله ايت ریاكسي یغ دتیمبولکن اولیه مشارکه اسلام فطانی یغ برادا دتانه ملایو ایاله منوبو مکن فرساتوان فرجواغن یغ دنامکن کابوغن ملایو فطانی رای دان ریغکاسنن GAMPAR. ولو باکیمانفون کدودوقکنش ترجس افییل کراجان بریتیش مغمیل سیکف مغاوتامکن هوبوغنن دغن کراجان تهای.

مغناي كتكاغن فوليتيك دسلاتن برلاكو، فنوليس دغن جلس ممافرکن بهوا سفنجغ فمرینتهن تنزا، دباوه تیک اورغ فغلیما اکوغ؛ فهیبون سوغکرام، ساریت تهانارت دان تهانوم کیتیکاجون، مشارکه اسلام برادا دالم کادان ترکن. سباکی ریاکسی کأتس داسر فولیتیک ککجامن دان ککراسن ایت، مریک بر کرق منتغ کراجان سچارا تر توتوف. فارا فمیفین فولیتیک تیدق لاکي مماینکن فرانن دفرلیمن. منکل فمیفین اکام تیدق لاکي منونتوت سچارا تربوک سسوده حاج سولوغ دبونوه. فر کرقکن مریک فد عموم من منجوروس کاره منتغ کراجان تهای سرت منتوت کمر دیکان دبتوق. أنتارن، BRN, BNPP, PULO. فرتوبو من ترسبوت ماسیغ ۲ ممنتوق اغکاتن برسجات دان دکنالی سباکی فاسوقکن کریلا. افییل کراجان تهانوم کیتیکاجون دجاتو مکن فد اوکتوبر 1973، کادان فولیتیک تهای براوبه لاکي. مشارکه اسلام بر کرق دان برفرانن سچارا بیس سرت تربوک. فد فیلیهنرای اوال 1976، سموا کروسی فرلیمن دأمفت ولایه سلاتن؛ فتتانی، جالا، ناراتیوات دان ستول، ماله جوک سوغکلا دان کرابی، دمناعی اولیه چالون مسلم. ساله سورغ درفدا مریک، یأیت صدیق شریف، دفیلیه سباکی منتری کابینیت. تتافی فد اوکتبر 1976 تنزا کمالی مغواسای فولیتیک تهای سمولا دان کادان فولیتیک تهای دسلاتن کمالی برادا دالم کتکاغن، بهکن لبیه بوروق درفد سبلوم. ستروسن، فنولیس منجلسکن لاکي، کادان فولیتیک دسلاتن یغ سماکین رومیت این دسداری اولیه کراجان فریم تیننا سولانوندا یغ مولا برکواس فد 1980، ملاکوکن تیندقکن فمیهاروان فولیتیک دسلاتن. فمیهاروان فولیتیک تهای دسلاتن مبری کسن فنتیغ کفد سیکف دان ریاکسی مشارکه اسلام. فد عموم من مریک مپمبوتن سچارا فوسیتیف. انتارن ایاله مپرتای سچارا اکتیف دالم فولیتیک فیلیهنرای دغن منوبهکن کومفولن فولیتیک سباکی واده فرجواغن برفرلیمن. فد فیلیهنرای 1992 چالون ۲ مسلم مناعی سموا کروسی فرلیمن دأمفت ولایه سلاتن. مریک برجای مندودقکی جواتن فنتیغ دالم کابینیت کراجان سفرت تیمبالن منتری دالم دان لوار نکری سرت تیمبالن سفیکر فرلیمن.

باکي ملغکفکن لاکي بو کواین فنولیس تیدق لوف اونتوق مغایتکن فولیتیک سماس. بلبو دغن یقین منجلسکن، منجلغ 1996، کدودقکن فولیتیک تهای توروبت مغالمی فرأوبهن فنتیغ افییل کتوا کومفولن واکیل رعیة مسلم وان محمد نور ماتها دفیلیه سباکی سفیکیر فرلیمن. منوروبت فنولیس لاکي، وان محمد نور برجای ممیمفین فرلیمن دالم ملولوسکن اوندغ ۲ فرلمباکان 1997 یغ دکنالی دغن فرلمباکان رعیة. داغکف سباکی فرلمباکان یغ فالیغ سمفرنا دان تربایک دالم سچاره فولیتیک دیموقکراسی تهای یغ دکفکن سح 1932. وان محمد نور ماتها دافت مغلکن کواس دفرلیمن سلما

4 ຕາມອນ (1996-2000) ສາບາກິ ສຸຟິກຸ ຟຣີມັນ ເຢັ ທຣາບຳຍິກ ດານ ຟາລິເຢັ ບຣຈາສ ດາລມ ສຈາຣາ ຟອລິຕິຕິກ ດີມອຸກຣາສີ ທຮາຍີ. ດາລມ ມາສ ເຢັ ສາມ ກັຕວາ ກອມຟອລນ ວາກິລ ຣເຢີ ມາສລິມ ເຢັ ບຣາດາ ດາລມ ຟຣຕີ ດີມອຸກຣາຕ ຢາືຕ ສອຣິນ ຟິຕສອວາ (ເອບດາລິມ ອາສາອິລ) ດຟິລິເ ສາບາກິ ມັນຕຣີ ລວາຣ ນັກຣີ ດານ ບລິວ ມາືນັກນ ຟຣານນ ຟັນຕິເຢັ ດສຟນຈັ ກາບິນິຕ ກຣາຈ່ານ ຈວານ ລິກຟາຍີ (1997-2000). ຟດາ ຟິລິເຢນຣາຍີ 2001, ກັດວອຸຟັກນ ວາກິລ ຣເຢີ ມາສລິມ ສາມາກິນ ກອກອຮ. ວານ ມອມດ ນອຣ ມາຕາ ສາກາລີ ລາກິ ດຟິລິເ ມັນຣາຈວີ ຈວາຕນ ຟັນຕິເຢັ ດາລມ ມຸຟຣາຕ່າວັກນ ມອບອຸ່ນ ດ່ານຕາຣາ ນັກາຣາ ສຸຟາດນ ສຸຟຣຕ ມລິສາ ດານ ດນອນິສາ, ຈອກ ບາກິ ມຸບາອຸນ ອາສາ ດອລາຍີ ສາຕນ ທຮາຍີ ເຢັ ສາລາມາ ອິນ ດ່າບາຍິກນ. ກາລີ ອິນ ບລິວ ດລັນຕິເຢັ ສາບາກິ ມັນຕຣີ ຟຣ ມອບອຸ່ນ ດານ ຟັຢັກອັຕນ ດາລມ ກາບິນິຕ ກຣາຈ່ານ ຕຸຟສິນ ຈິນນາວາຕ ເຢັ ດບັນຕອຸ ຟດາ ຟິບອາຣີ 2001 ອີຕ.

ອ່າຢິ ສາກາລີ, ບອກອ ອິນ ສຈາຣາ ອອມອຸ ຟຣລອ ດບາຈ ດານ ດມິລິກີ ອອລິເ ສັຕິຟ ລາຟິສນ ມາຣາກະ, ທຣາວາມັນ ມາຣາກະ ດສາຕນ ທຮາຍີ ບາກິ ມັຢັ ສຈາຣາ ຟອລິຕິຕິກ ດານ ຟຣ ກັມບາອຸ່ນ ເຢັ ບຣາລາກອ ດຕາເນ ທອມຟະ ດາຣາ ມຣີກ. ມາເ ຟຸອອລສ ອມຕ ບຣມາຣຟ ສຸຟາຍີ ຟນອລິສ ບອກອ ອິນ ມລວາອັກນ ມາສ ບາກິ ມີມີບອຸ່ນ ຟນອລິສັນ ສາບາກິ ບຮາກິນ ກັດວາ. ກາລອ ບອກອ ບຮາກິນ ຟຣຕາມ ອິນ ມັນຈາຕັກນ ອີສອ 2 ຟອລິຕິຕິກ ດານ ຟຣຈວາອັນ ມາຣາກະ ອາສາມ ດສາຕນ ທຮາຍີ ດ່ານຕາຣາ ຕາມອນ 1902 ສຮີເຢັກ 2002, ມັກ ບອກອ ບຮາກິນ ກັດວາ ຟອລ, ບຣມອລ ຕາມອນ 2003 ມີເຢັກ ດີວາອາສາ ອິນ. ອິນ ກຣານ ອີສອ 2 ຟອລິຕິຕິກ ດານ ຟຣີສຕີວາ 2 ຟັນຕິເຢັ ເຢັ ບຣາລາກອ ຟດາ ຕາມອນ 2 ມັຢັ ອິນ ຟຣລອ ດກາຈີ, ດ່ານາລິສິສ ດານ ດບອກອ ກນ ສາບາກິ ສວາຕ ກສິນິມບອຸ່ນ ເຢັ ມັນຕຸຟ ຕັນຕັ ຟຣ ກັມບາອຸ່ນ ສຈາຣາ ຟອລິຕິຕິກ ຕາເນ ອີຣ, ອິນ ສາ ອາ ອາ.